

III. Alkalmazott Nyelvészeti Doktorandusz Konferencia

(Budapest, 2009. február 6.)

Köztudott, hogy a tudományos közösségbe való tartozás szerves része a kutatói karrier fejlődésének. Ehhez a fiatal kutatóknak, doktoranduszoknak az MTA Nyelvtudományi Intézete adott lehetőséget immár 3. alkalommal az AlkNyelv-Dok konferencia keretein belül, ahol az előadók mindegyike valamely doktori iskola hallgatója.

Az 1. szekció munkája Váradi Tamás, az MTA Alkalmazott Nyelvészeti Munkabizottságának elnöke köszöntőjével kezdődött és Károly Krisztina vezette.

Elsőként **Vincze Veronika** előadását hallhattuk *A főnév-ige szerkezetek szótári reprezentációja* címmel. Előadásának fő kérdése, hogy meghatározható-e a főnév-ige szerkezetekben (pl. ígéretet tesz) az alaptag, és mely szócikkben jelenik meg a szótárban a szókapcsolat. A főnév-ige szerkezeteket üzleti rövidhírek-ből felépített korpuszában vizsgálta, és arra a következtetésre jutott, hogy alkalmazásfüggő, hol helyezkedik majd el a szószerkezet a szótárban. A legjobb megoldás, ha mindkét tag szócikkében megjelenik a szószerkezet, mivel a modern szótárakban fontos, hogy „minden mindenhol” hozzáférhető legyen.

Neumayer Dénes előadása következett, melynek címe *Tudományos közlemények a fizikában: egy műfajalapú vizsgálat*. Ebben angol és ma-

gyar fizika közlemények bevezetőjének retorikai struktúráját vizsgálta Swales CARS-modellje segítségével. Megtudhattuk, hogy az angol és magyar közlemények között a leglényegesebb eltérés a magyar írókra jellemző törekvés az általánosításra, és a hiányzó vizsgálatok helyének megjelölése a tudományágban. Ami az angol szövegeket illeti, ezekben a szerzők gyakrabban utalnak eredményeikre, mint a magyar bevezetőkben. A szerző feltételezi, hogy az angol retorikai struktúra valószínűleg hatással lesz a magyar közlemények felépítésére. Más tudományterületekhez hasonlóan azonban a magyarul írott közlemények száma sajnálatos módon nagyon alacsony.

Rátkainé Jablonkai Réka adta elő következőként a *Lexikai csoportok az angol nyelvű EU sajtónyelvben és EU szaknyelvben* című színvonalas előadását, melyben arra a kérdésre kereste a választ, milyen lexikai csoportok fordulnak elő az EU szaknyelvben. A vizsgált korpuszokban a lexikai csoportok 4 szavas kollokációk voltak (pl. it was found that). A szerző szerkezeti jellemzőik, és a szövegben betöltött szerepük szerint osztályozta őket. Tapasztalatai jól hasznosíthatóak a nyelvoktatásban, és talán érdemes lenne elvégezni egy fordítási szempontú vizsgálatot is ezen a témakörön belül.

Szociolingvisztikai kísérletéről számolt be **Rácz Szilárd**. *Kettős modalitású kétnyelvűség. Kontaktusjelenségek szociolingvisztikai vizsgálata siketeknél* címmel a siketközösségek nyelvhasználatának egyik as-

pektusához, a hangzó nyelv és a jelnyelv párhuzamos létének jelenségéhez járult hozzá érdekes adatokkal. A kísérleti személynek egy rajzfilmet kellett elmesélnie a jelnyelv és a hangzó nyelv segítségével fiktív partnereknek, akik a jelnyelvet és a hangzó nyelvet különböző szinteken (4 szint) beszélnek. Bebizonyosodott, hogy a két nyelv valóban tud egymás mellett létezni, csak a dominanciájuk tér el a beszédpartnertől függően.

Prószéky Gábor elnökletével a 2. szekcióban számítógépes nyelvészeti téma következett, melyet **Papp Gyula** adott elő. *Felügyelet nélküli jelentés-egyértelműsítő módszerek összehasonlítása* című szemléletes dolgozatában azt magyarázta el, miért bizonyult hatékonyabbnak a vektoralapú jelentés reprezentáció, mint a gráfalapú jelentésértelmezés. A „levél” szó 2 jelentésével (növény része és küldemény, amit postás kézbesít) illusztrálta, hogyan különbözteti meg a számítógép a kontextus alapján az egyes jelentéseket.

Mátyus Kinga előadása *Az inessivusi (bVn) nyelvtani szerepei* címmel szerepelt. A BUSZI 2 korpuszban kereste meg, mikor és hogyan használja a beszélő (bVn) ragot és változatait, pl. mikor hagyja el a magyar beszélő a szóvégi -n-t a -ban/-ben használatakor. Célja, hogy elkülönítse a (bVn) eltérő nyelvtani funkcióit, és ezeket lexikai esetek, címkézett sorozatok, idiómák és idiomaszerű egységek kategóriába sorolta. Számos példával szemléltette mondanivalóját.

Az IKT eszközök rendszeres használata kollaboratív nyelvtanulási

környezetben volt a címe **Kétyi András** előadásának, melyben nyelvoktatás keretében végzett kutatómunkájának eredményeiről számolt be. A főiskolai nyelvórákon modern információs és kommunikációs technológiai eszközöket használtak kollaboratív tanulási környezetben. A bemutatott módszer előnye, hogy a hallgatói aktivitás jobban követhető, a rendszeres teszteléssel jól mérhető a tanulók fejlődése, alkalmazásával hatékonyabbá válik a nyelvtanulás, valamint a tanulási rendszer a diákok tetszését is elnyerte. Hátrányait szemügyre véve, a hallgatók – érdekes módon – a nyomtatott könyvet, több személyes beszélgetést, több nyelvtant hiányolták az informatizált nyelvórákról.

Sólyom Réka volt a délelőtti utolsó előadója, és *Megértési stratégiák és attitűdök neologizmusok értelmezésében* címmel tartott előadást. Kérdőíves felmérésében arra volt kíváncsi, hogyan értelmezik a különböző életkorú egyének a neologizmusokat. Az értelmezési stratégiákat 3 csoportba osztotta: valóban szinonimának számító javaslatok, a prototipikus jelentéssel összefüggésbe nem hozható javaslatok, valamint az elvonatkoztatás, tehát a konkrét jelentéstől távolabb eső konceptualizálás.

Ebédszünet után folytatta munkáját a Gósy Mária vezette első délutáni szekció. Ebben elsőként **Nagy Judit** számolhatott be kutatásairól *Magyar nyelvtanulók angol lexikai hangsúlyának akusztikai vizsgálata* címmel. Kérdése az volt, vajon felfedezhető-e a magyar szóhangsúly

átvitele az angolul megszólaló magyar hallgatók körében. Érdekes adatokat kapott pl. a női és férfi beszélők közti eltérésekkel kapcsolatosan, mivel mérései alapján a női beszélők időtartamban és alaphangmagasságban is hangsúlyoznak, míg a férfiaknál főleg az alaphangmagasság változására figyeltek fel. Eredményeiből kitűnik, hogy a nyelvtanulók általában nem viszik át a magyar szóhangsúlyt az angol beszédbe.

Neuberger Tilda *Óvodáskorú gyermekek szóaktiválásának funkcionális vizsgálata* címmel tartott előadásában nagycsoportos gyermekek közreműködésével végzett kísérletéről számolt be. A gyermekek mentális lexikonjának aktiválása volt a cél, és ennek érdekében 2 feladat elé állította őket: először szabad szóasszociációkat kellett megadniuk, és a kapott szavakat a szerző több szempontból vizsgálta. Második feladatként a gyermekek spontán beszéltek megadott témákról (pl. család, karácsony), ezeken jól kimutatható a közlésegységek fejlődése.

Pénzes Tímea az *Időegységek és időszakok jelzős kollokációit* kutatja a magyar, a cseh és a német nyelvben. Előadásában keresztény ünnepek megnevezéseit és a gazdasági vagy politikai világ jelentős napjainak jelzőit vizsgálta mindhárom nyelvben. Érdekes példákkal szemléltette a párhuzamokat a „virágvasárnap”, és a húsvéti napok neveit illetően, de megtudtuk azt is, hogy a nagy világgazdasági válság kezdetét jelző „Black Thursday” (fekete csütörtök) Európára „fekete péntekként” virradt.

Várad Tamás elnöklésével az utolsó szekcióban hangzott el a konferencia három befejező előadása. **Mátis Bernadett** a *Bázislabda, alaplabda? – A baseball játék hazai terminológiája* címet adta előadásának, és ebben a Magyarországon viszonylag fiatal sportág nyelvi beilleszkedését figyelte meg. Tapasztalatai szerint a magyar terminológia kialakításának érdekében gyakran folyamodnak szó szerinti fordításhoz és logikai szempontból adekvátnak tűnő megnevezésekhez, és szükség lenne egy koordinátor szerepét vállaló szervre, amely összehangolná és egységesítené ezeket a neologizmusnak számító terminusokat. Mátis Bernadett felhívta a figyelmet a „ball” terminus helytelen magyar fordítására, mivel „labdának” fordítják „dobóhiba” helyett, pedig ez utóbbi már létező terminus a magyar sportnyelvben.

Jordanidisz Ágnes a *Fonológiai tudatosság és az olvasástanulás kapcsolatáról* tartott előadásából kiderült, hogy az olvasás elsajátításának sikerességében jelentős szerepe van a fonológiai tudatosságnak, ezek közül is főként a hangmanipulációs gyakorlatok kaphatnak nagyobb hangsúlyt az olvasástanulásra való felkészülésben. A szerző ép hallású és intellektusú gyermekeken végezte a felmérését, a NILD Phonological Awareness Skills Survey magyar adaptációját felhasználva.

A konferencia záró előadása **Szabó Tamás Péter** *Normatív viselkedés kialakulása a nyelvhasználatban* című beszámolója volt. Nagyszabású

vizsgálatában a nyelvhelyességről alkotott sztereotípiák és attitűdök, valamint a szabálytanulás folyamatának és feltételeinek kérdéseire keresett választ. Kutatásában a nem önvezérelt javítás körülményeit vizsgálta. Véleménye szerint saját-élmény csoportok mintájára kellene az optimális hatékonyságú magyar nyelvhelyességgel foglalkozó szakköri foglalkozásokat megszervezni.

A konferencia zárszavában Váradi Tamás örömmel állapította meg, hogy a konferencián magas színvonalú, reális problémákat felvető közlemények hangzottak el. A konferencia előadásainak írott változata először online, majd nyomtatott verzióban is megjelenik majd.

VIOLA ÉVA